

In memoriam

Profesor K. Dvořák již není mezi námi

Osobnost pana prof. MUDr. Karla Dvořáka, DrSc., byla natolik mnohostranná, že není snadné ji obsáhnout ze všech stran a vyzvednout ty nejpodstatnější a jedinečné vlastnosti, které pan profesor měl. Prof. Dvořák nepochybně patřil k těm lidem, kteří by v životě vynikli i v jiných oborech, než je medicína a patologie a bez pochyby by i v nich dosáhl vynikajících výsledků.

Jeho povahové vlastnosti a neobyčejně intenzivní zájem od studentských let o přírodu a člověka ho přivedly ke studiu na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity. Studoval s velkým osobním zápallem a zaujetím nejen proto, že na konci studia byl titul MUDr., ale hlavně proto, že byl nadšeným obdivovatelem všech tajemství přírody. Jako mladého adepta lékařské fakulty ho oslovily a nadchly knihy Paula de Kruifa Lovci mikrobů nebo Bojovníci se smrtí. Lidské tělo pod mikroskopem mu učarovalo a před tím, než zakotvil v patologii, po celou dobu studia „fíškusoval“ na Ústavu histologie a embryologie, který v té době vedl prof. Mazanec. Patologa z něho udělal prof. MUDr. M. Dluhoš, DrSc., když mu nabídl místo asistenta na nově vzniklém II. patologicko-anatomickém ústavu. Profesor Dvořák to vděčně přijal. Celý život pak s obdivem a láskou vzpomínal na prof. Dluhoše. Obdivoval celou řadu jeho krásných lidských vlastností, které přijal za vlastní a které se otiskly do jeho duše a staly se součástí jeho osobnosti na celý život. Jeho vysoce morální postoje, názory a hodnotový žebříček nepodléhaly korozi ani konjunkturálním deformacím přicházejícím z okolního světa. V tom byl prof. Dvořák konzistentní po celý svůj život.

Ústav miloval, byl mu vším, domovem, laboratoří, místem, kde se mohl setkávat se svými milovanými studenty a spolupracovníky. Měl tady vše, co potřeboval k životu, práci, knihy, mikroskop, ale také svoji ženu, která zde pracuje dosud a kterou stále obdivoval; vždy tvrdil, že je to jeho lepší já.

Pan profesor patřil k těm, kteří ještě stačili obsáhnout celý obor patologie. Jeho koníčkem

a vědeckým zájmem byla neuropatologie, disciplína neobyčejně obtížná. Dosáhl v ní značných úspěchů a za svoje práce získal řadu ocenění. Ale i v ostatních oblastech patologie jsme obdivovali jeho encyklopedické znalosti, schopnost proniknout k podstatě problému a stanovit přesnou diagnózu. Jeho vynikající úsudek nám bude velice chybět. Krátce po tom, co předal ústav a chtěl se více věnovat rodině a sobě, přišla nemoc, která neměla slitování. Pan profesor nás navždy opustil 6. listopadu 2007 ve svých 72 letech. „Je málo těch, kteří jsou soli země, kteří se neptají po jménech a po slávě. Pracují proto, aby činili dobro“ (indický náboženský myslitel Vivekananda). Pan prof. Dvořák tento verš naplnil beze zbytku.

J. MACÁK

Za Zdeňkem Kožmínem

V pondělí 12. listopadu 2007, v dušičkovém čase, zemřel v Brně po delší nemoci profesor Filozofické fakulty Masarykovy univerzity PhDr. Zdeněk Kožmín, CSc., přední český literární kritik a vědec, ale především laskavý, skromný člověk ryziho charakteru. Nyní Zdeněk Kožmín „už *učtuje* v *podsvětí*, už *splynul* se *všemi* *těmi* *velkými*, *jimž* *vzdával* *hold*“ – to je citace slov, jež sám Kožmín napsal o Olegu Susovi.

Zdeněk Kožmín se narodil 28. února 1925 v Hněvčicích u Roudnice nad Labem jako syn

výpravčího, Maturoval na gymnáziu ve Vysokém Mýtě a po válce absolvoval na pražské Filozofické fakultě studium češtiny a filozofie. Jeho doktorská práce měla název *Ústřední principy Rádrovy filozofie*. Po kratším působení na základních a středních školách ve Starém Jičíně a Břeclavi byl Kožmín v roce 1956 přijat na Vyšší pedagogickou školu v Brně, pozdější Pedagogickou fakultu brněnské univerzity. V roce 1966 se habilitoval a získal titul docenta. Od roku 1956 do roku 1970, kdy normalizátoři časopis zakázali, patřil Kožmín k silné skupině kritiků kolem brněnského Hosta do domu, psal však i do Zlatého máje, Plamene, Literárních novin, Rovnosti a dalších časopisů i deníků. Brněnští spisovatelé a teoretici – Mikulášek, Skácel, Trefulka, Kříž, Sus, Suchomel, Kožmín a další – byli tehdy v Praze velmi respektováni, o podceňování „provinciálního“ Brna nemohla být řeč. V Brně Zdeněk Kožmín zcela zdomácněl – sám o tom v jednom ze svých deníkových zápisů říká: „*Najednou si uvědomuji, jak tomu Brnu patřím, jak mu náležím, já pasáček citů z Podřipska.*“

V roce 1969 byl Kožmín zvolen proděkanem PdF, brzy nato však musel fakultu z politických důvodů opustit. Až do odchodu do důchodu pak působil na gymnáziu v Zastávce u Brna. Po listopadu 1989 se do funkce proděkana vrátil, ale v roce 1991 přešel na Filozofickou fakultu a byl jmenován profesorem. V devadesátých letech hodně cestoval do zahraničí. Rádost mu udělala zejména možnost přednášet vídeňským studentům bohemistiky, jímž přibližoval soudobou českou prózu a poezii.

Za normalizace byl Kožmín spolu s desítkami a stovkami ostatních „pravičáků“ postížen zákazem publikování. Ten se mu po několika kratších metodických článcích o slohu z let 1983 a 1984 podařilo prolomit až roku 1986, kdy ve Státním pedagogickém nakladatelství vyšla jako učební text jeho knížka *Interpretace básní* (2. doplněné vydání 1997).

Kožmín napsal řadu prací o české literatuře dvacátého století, zabýval se i studii ko-

Jedna z posledních fotografií Zdeňka Kožmína:
S literární historičkou Marií Škarpovou
4. května 2007 při křtu knihy
Zvětšeniny z Komenského. [Snímek: J. Rambousek]

menologickými a metodikou slohu a literární výchovy, ale jeho doménou byla především interpretace literárních textů. Ve své knižní prvotině *Umění stylu*, vydané v roce 1967 ve známé edici *Dílno*, analyzoval Kožmín tvorbu pětadvaceti současných českých prozaiků od Ludvíka Aškenazyho po Ivana Vyskočila s cílem vymezit a pojmenovat specifické znaky jejich stylu. Vycházel z předpokladu, že moderní próza pracuje s jazykem jinak a radikálněji než prozaici devatenáctého a první poloviny dvacátého století. Ve druhé knižce *Styl Vančurovy prózy* (1968) se podrobně zamýšlel nad dílem autora *Rozmarňého léta* a Markéty Lazarové. V době Kožmínova působení v Zastávce u Brna, z velké části při cestách vlakem z Brna do Zastávky a zpět, vznikla monografie *Zvětšeniny ze stylu bratří Čapků*, daná do tisku ještě na konci normalizace (1989).

Pro hledání a odkrývání smyslu daného textu si Kožmín vytvořil osobitou metodu spojující strukturalistická východiska s aspekty filozofickými a s úsilím prohloubit četbu vlastními i vnímatelovými životními zkušenostmi. K rozboru si Kožmín vždy volí autory, kteří jsou blízcí jeho srdci a přinášejí mu „*radost z daru zhlédnutí*“ kousku unikavé skutečnosti.

Obsáhlý soubor Kožmínových prací od šedesátých let až po první polovinu let devadesátých přinesla kniha *Studie a kritiky* (1995), k níž je připojena autorova podrobná bibliografie, vzniklá na základě dvou diplomových

Pocta Zdeňku Kožmínovi

Kateřina Novotná

Ztichlý kabinet
dusil se poezií
Holanových let
a hleděl do neznáma

Pole podzimní
vešla se v ten svět
laskavých uší, úst
a zalykání v půli věi

Nokturnu nikdy nevelet
a naopak vůni studu
Jen v tomto sedmihlavém kruhu
byl každý uprostřed

Kolikrát prosila jsem oči
a srdce nevzkypět
pro krásu každé věi
kterou slyšela jsem uvidět

Ale i ze dnů opadáva listí
na obzor rukou nehybných -
na slov Vašich širé lány
padá bílý snh

Kateřina Novotná je studentkou Filozofické fakulty MU navštěvovala interpretační semináře prof. Kožmína věnované Holanovu dílu.

práci na Pedagogické fakultě. Kožmínova monografie Skácel dosáhla již tře vydání (1994, 2000 a 2003). Knížku o vývoji české poezie od čtyřicátých let po současnost Na tvrdém loži z psiho vína (1998) napsal Zdeňk Kožmín společně s Jiřím Trávníčkem. Tři soubory svých statí a esejů vydal Kožmín ve Spisech Filozofické fakulty MU. Byly to Smysl dekonstrukce (Derridovské průřezy, 1998), Modely interpretace (Patočkovské průhledy, 2001) a Existencialita (2003), soubor krátkých esejů vzniklých jako komentář k básním Holanovy sbírky Předposlední. V roce 2007 vyšly Zvětšeniny z Komenského, kniha, kte-

rou Kožmín napsal spolu se svou zesnulou chotí Drahomírou a kterou dovedli do konečné podoby Kožmínovi žáci, mladí literární vědci Marie Škarpová a Jan Tlustý (viz Universitas 4/2007).

Vedle odborných prací vydal Kožmín v posledních letech také dvě knížky reflexí, glos, deníkových záznamů a krátkých básní z let 1975 - 1997 Struktury (1995) a Obisky (1998). Obě jej ukazují jako citlivého pozorovatele světa a svědčí i o skrytém básnickém vloze. To přibližuje brněnského kritika F. X. Šaldovi, Otokaru Fischerovi nebo A. M. Pišovi, kteří také osvědčili výrazný talent slovesně umělecký. Ukázkami z těchto dvou knížek jsme v našem časopise v roce 2005 (v čísle 1) připomněli autorovy osmdesátiny.

J. RAMBOUSEK

Za profesorem Josefem Hladkým

Dne 5. ledna 2008 zemřel ve věku 76 let přední český anglista prof. PhDr. Josef Hladký, CSc. Byl všestranným odborníkem v oboru anglického jazyka, oblíbeným učitelem a řídícím pracovníkem s vynikajícími organizačními schopnostmi.

Svou vědeckou činnost zaměřil prof. Hladký na funkční syntax (ve člancích o sdělné hodnotě slovesa a o větné modalitě), ale především na lexikologii, např. o deverbativech v knižce *Zrádná slova v angličtině* (1990) nebo v rozsáhlejší publikaci *The Czech and the English Names of Mushrooms* (1996). Všechny jeho práce v těchto oborech, podobně jako všeobecnější *Nebojme se angličtiny* (1991), jsou založeny na důsledném srovnávání angličtiny s češtinou a přispívají tak k lingvistické charakteristice současné angličtiny. Historickému vývoji angličtiny se prof. Hladký věnoval pod vedením svého učitele prof. Vachky už od studentských let a vyvrcholelím jeho soustavné práce v tomto oboru je kniha *A Guide to Pre-Modern English* z roku 2003. Nepominutelnou vědeckou láskou prof. Hladkého byla lexikografie, jak o tom svědčí např. dvě studie o nových anglických slovnících v *Časopise pro moderní filologii* z let 1998